

Vaststelling van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen

Categorie: Leidraden
Opgesteld door: AG-Werkgroep FTK
Vastgesteld door: Bestuur AG
Datum: 20 mei 2019 (update 23 maart 2020)

Inhoud

Aanleiding	3
Samenvatting richtlijnen	4
1 Overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico	5
1.1 Berekening risicokapitaal bij overlijden	5
1.1.1 CW direct ingaand bereikbaar NP -/- Aanwezige CW OP -/- CW latent NP.....	5
1.1.2 CW direct ingaand bereikbaar NP -/- Aanwezige CW latent NP	5
1.1.3 CW direct ingaand niet gefinancierde c.q. toekomstige deel van het NP (verschil van bereikbaar NP en opgebouwd NP en dit verschil gewaardeerd met factor direct ingaand NP).....	5
1.2 Grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden	6
1.2.1 Berekening risicokapitaal op fondsgrondslagen	6
1.3 Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid ...	7
1.3.1 Premies voor verzekering van toekomstige arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en toekomstige premievrijstelling	7
1.3.2 Berekening bruto schade en toevoeging aan de schadevoorziening	7
2 Kostenrisico bij pensioenregelingen waarbij door een pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen	9
2.1 Beheerslasten.....	9
3 Hybride pensioenregelingen.....	11
Bijlage 1. Artikel 27 en 28 van EG richtlijn 2002/83/EG.....	12
Bijlage 2. Artikel 11 van Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen	16
Bijlage 3. Aanwijzingen rapportagekader Pensioenfondsen (versie februari 2020).....	18
Bijlagen	19

Aanleiding

Naast het Vereist Eigen Vermogen (VEV) geldt ook een Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV). De berekening van het MVEV is in de wetgeving en lagere regelgeving niet eenduidig uitgewerkt. Hierdoor worden in de praktijk meerdere methodes gebruikt om het MVEV te berekenen. Met deze notitie reikt het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) een eenduidige methode aan wat met name in het kader van de certificering wenselijk is. Deze guidance is bedoeld om te bevorderen dat actuarissen in hun rol als certificerend actuaaris zoveel mogelijk eenzelfde benadering toepassen voor de berekening van het MVEV. De guidance is binnen de interne regelgeving van het AG geclassificeerd als Leidraad wat betekent dat leden niet verplicht zijn de in deze notitie opgenomen standpunten te volgen.

Op grond van de Richtlijn Pensioenen mag een pensioenfonds niet te lang een beleidsdekkingsgraad hebben die onder de dekkingsgraad, behorende bij het MVEV ligt. In artikel 140 van de Pensioenwet is bepaald dat een pensioenfonds dat gedurende vijf jaar een beleidsdekkingsgraad heeft die onder de dekkingsgraad ligt, binnen zes maanden maatregelen moet nemen waarmee het in één keer aan het MVEV voldoet. Voor het nemen van maatregelen is óók vereist dat na vijf jaar de actuele dekkingsgraad eveneens onder het MVEV ligt. Ligt de actuele dekkingsgraad op of boven het MVEV-niveau dan mag het fonds geen maatregelen nemen (korting doorvoeren).

In artikel 27 en 28 van EG-richtlijn 2002/83/EG zijn bepalingen rond de solvabiliteitsmarge van pensioenfondsen opgenomen. Deze richtlijn stamt uit 2002. De Nederlandse wetgever heeft in artikel 11 van het besluit FTK opgenomen op welke wijze deze richtlijn uitgevoerd moet worden. Daarnaast heeft DNB in de aanwijzingen voor de verslagstaten nadere aanwijzingen gegeven voor de berekening van het MVEV.

De onderdelen van het MVEV die in deze notitie worden besproken zijn:

- Overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico (hfst. 1):
  - Berekening risicokapitaal bij overlijden (§ 1.1)
  - Grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden (§ 1.2)
  - Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (§ 1.3)
- Kostenrisico bij pensioenregelingen waarbij door een pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen (hfst. 2):
  - Beheerslasten (§ 2.1)
- Hybride pensioenregelingen (hfst. 3)

Iedere paragraaf wordt afgesloten met een richtlijn voor de berekeningsmethodiek voor het betreffende onderdeel van het MVEV.

Samenvatting richtlijnen

Overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico:

- Bij de berekening van het overlijdensrisicokapitaal wordt uitgegaan van de contante waarde (CW) van het direct ingaan bereikbaar nabestaandenpensioen¹ onder aftrek van de liggende voorziening voor ouderdomspensioen (OP)² en nabestaandenpensioen (NP).
- Bij de berekening van het overlijdensrisicokapitaal per (gewezen) deelnemer wordt uitgegaan van toepassing van een partnerfrequentie en wel op de volgende manier: $\max[0; h_x \cdot (CW \text{ INP}^3 - CW \text{ OP en NP})]$
- Bij de berekening van het risico rond arbeidsongeschiktheid dienen alle arbeidsongeschiktheidsrisico's (zowel een eventueel arbeidsongeschiktheidspensioen als dekking van de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid alsook een mutatie van een IBNR-reserve) meegenomen te worden.
- Bij de berekeningen van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's mag op grond van regelgeving deels (tot maximaal 50%) rekening worden gehouden met herverzekering.

Kostenrisico bij pensioenregelingen waarbij door een pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen:

- Bij de berekening van het MVEV is de contractuele periode voor de pensioenuitvoeringskosten leidend. Is deze meer dan vijf jaar, dan wordt het MVEV berekend als 1% van de technische voorzieningen ultimo boekjaar. Is deze vijf jaar of minder, dan wordt het MVEV berekend als (minimaal) 25% van de pensioenuitvoeringskosten.

Hybride pensioenregelingen:

- Bij hybride pensioenregelingen worden beide componenten afzonderlijk beschouwd en wordt het totale MVEV bepaald als de sommatie van het MVEV voor het gedeelte van de pensioenregeling waarbij door het pensioenfonds beleggingsrisico wordt gelopen en het MVEV voor het gedeelte van de pensioenregeling waarbij door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen.

---

¹ Hieronder vallen alle vormen van nabestaandenpensioen: partnerpensioen, wezenpensioen (reservering vaak vormgegeven door middel van opslag op nabestaandenpensioen, tijdelijk partnerpensioen, ANW-hiaat etc.

² Hieronder vallen alle vormen van ouderdomspensioen: ouderdomspensioen, tijdelijk ouderdomspensioen, prepensioen etc.

³ INP = Ingegaan Nabestaandenpensioen

1 Overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico

1.1 Berekening risicokapitaal bij overlijden

Artikel 11 lid 5 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (bijlage 2) geeft aan: "Voor pensioenregelingen met risicokapitaal bij overlijden, wordt 0,3 procent van het aanwezige risicokapitaal...". De ruimte hierbij zit in het woord "risicokapitaal". Dit wordt doorgaans op drie manieren ingevuld:

1. CW direct ingaand bereikbaar NP⁴ -/- Aanwezige CW OP -/- CW latent NP;
2. CW direct ingaand bereikbaar NP⁴ -/- Aanwezige CW latent NP;
3. CW direct ingaand niet gefinancierde c.q. toekomstige deel van het NP⁴ (verschil van bereikbaar NP en opgebouwd NP en dit verschil gewaardeerd met de factor voor het direct ingaand NP).

In onderstaande drie paragrafen worden enkele overwegingen gegeven bij deze varianten. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat negatieve risicokapitalen op nul worden gesteld.

1.1.1 CW direct ingaand bereikbaar NP -/- Aanwezige CW OP -/- CW latent NP

In deze benadering wordt het risicokapitaal berekend met verrekening van de CW voor zowel OP als NP. Een overweging om voor deze methode te kiezen is dat bij overlijden zowel de voorziening voor OP als de voorziening voor NP vrijvalt. Het in artikel 11 genoemde risicokapitaal kan dan ook ingevuld worden op basis van deze methodiek. In de Aanwijzingen rapportagekader Pensioenfondsen (versie april 2018) staat namelijk: "onder risicokapitaal" (artikel 11 lid 5) dat alle (positieve) risicokapitalen moeten worden meegeteld (deelnemers en gewezen deelnemers)". Dit betekent dat voor pensioengerechtigden geen risicokapitaal meegenomen hoeft te worden. Dat is te verklaren door het feit dat het risicokapitaal voor deze groep in het algemeen negatief is.

1.1.2 CW direct ingaand bereikbaar NP -/- Aanwezige CW latent NP

In deze benadering wordt het risicokapitaal berekend met verrekening van de voorziening van alleen NP. Overweging hierbij kan zijn, dat de vrijval bij overlijden van de voorziening voor OP "benodigd" is voor de dekking van het langlevensrisico van de andere belanghebbenden. Deze variant vinden wij niet toepasselijk omdat bij de bepaling van het MVEV een buffer wordt berekend voor het risicokapitaal.

1.1.3 CW direct ingaand niet gefinancierde c.q. toekomstige deel van het NP (verschil van bereikbaar NP en opgebouwd NP en dit verschil gewaardeerd met factor direct ingaand NP)

In de Europese regelgeving is in richtlijn 2002/83/EG het risicokapitaal als volgt gedefinieerd: "*risicodragend kapitaal*": *het bedrag dat gelijk is aan het overlijdenskapitaal verminderd met de wiskundige voorziening van het hoofdrisico*. Op basis hiervan ligt het niet voor de hand om alleen het nog op te bouwen NP mee te nemen in de berekening van het risicokapitaal. Deze methode achten wij dan ook niet passend.

Conclusie

Bij de berekening van het risicokapitaal dient uit te worden gegaan van de CW van het NP onder aftrek van de liggende voorziening voor OP en NP zoals hiervoor beschreven in paragraaf 1.1.1.

⁴ Hierin wordt ook een eventuele opslag voor het wezenpensioen meegenomen.

1.2 Grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden

In de wettekst wordt niet ingegaan op de te hanteren grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden. Ook op dit punt zijn dus meerdere opties mogelijk.

1.2.1 Berekening risicokapitaal op fondsgrondslagen

De meest voor de hand liggende grondslagen zijn de fondsgrondslagen. Hierbij worden de door het pensioenfonds gehanteerde partnerfrequenties in de berekening betrokken.

Het uitgangspunt bij de berekening van de risicokapitalen is dat negatieve risicokapitalen niet worden meegenomen⁵. Hierdoor is geen sprake van compensatie in risicokapitalen tussen verschillende personen.

Bij het toepassen van een partnerfrequentie worden twee methoden onderscheiden:

- a. De optelsom van het risicokapitaal per (gewezen) deelnemer: $\max[0; hx * CW \text{ INP } - / - CW \text{ van OP en NP}]$
- b. De optelsom van het risicokapitaal per (gewezen) deelnemer: $\max[0; hx * (CW \text{ INP } - / - CW \text{ van OP en NP})]$

In methodiek a is, indien iedereen zou overlijden (met gelijke aanspraken), het bepaalde risicokapitaal op totaalniveau exact "voldoende" (gelijk aan het verschil tussen CW van OP en NP en CW INP). Daarbij vindt echter wel verdeling tussen deelnemers plaats.

Methodiek b heeft de voorkeur omdat geen verdeling tussen deelnemers plaatsvindt. Daarnaast ligt methodiek b meer voor de hand omdat deze qua uitkomsten aansluit op de berekening van het risicokapitaal in het geval sprake zou zijn van het bepaalde partnersysteem. De hx is immers slechts een aanname. Wanneer de werkelijke partnerfrequentie overeenkomt met die aanname van de hx , is het de verwachting dat op basis van beide methodes (bepaalde of onbepaalde partner) een gelijk risicokapitaal wordt becijferd. In methodiek b is dat het geval, in methodiek a niet. Een alternatief is uit te gaan van het bepaalde partnersysteem, indien de actuele gegevens van de (ex-)partners voldoende beschikbaar zijn.

Verder mag op grond van artikel 11 lid 5 deels (tot maximaal 50%) rekening worden gehouden met herverzekering van het overlijdensrisico.

Conclusie

De richtlijn is om bij de berekening van het overlijdensrisicokapitaal rekening te houden met een partnerfrequentie en wel op de volgende manier:

de som van het risicokapitaal per (gewezen) deelnemer berekend als:
 $\max[0; hx * (CW \text{ INP } - / - CW \text{ OP en NP})]$

---

⁵ In principe dient deze regel te worden toegepast op individueel niveau. Vanwege uitvoeringstechnische aspecten kan deze regel worden toegepast op geboorteaarniveau (gesplitst naar actieven en slapers, en naar geslacht) in plaats van individueel niveau.

1.3 Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

In artikel 11 lid 6 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen staat dat bij de berekening van het MVEV arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid alleen meegenomen dient te worden "voor zover het fonds arbeidsongeschiktheidspensioen of premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid uitvoert".

Vóór 1 juli 2018 was in het Besluit FTK aangegeven dat dit onderdeel van het MVEV alleen moest worden opgenomen voor zover het pensioenfonds een arbeidsongeschiktheidspensioen uitvoerde. Per 1 juli 2018 is hieraan dus toegevoegd "of premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid". Overigens was dit vanaf eind 2017 ook al opgenomen in de Aanwijzingen Rapportagekader Pensioenfondsen.

1.3.1 Premies voor verzekering van toekomstige arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en toekomstige premievrijstelling

In artikel 11 lid 6a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen wordt beschreven op welke wijze de geboekte dan wel verdiende premies moeten worden meegenomen in het MVEV. Dit gaat over alle premies voor een eventueel arbeidsongeschiktheidspensioen en de dekking van de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen geboekte en verdiende premies.

1.3.2 Berekening bruto schade en toevoeging aan de schadevoorziening

In artikel 11 lid 6b worden de "gemiddeld geboekte bruto schaden in de afgelopen drie boekjaren" en "de gemiddelde toevoeging aan de schadevoorziening in deze jaren" genoemd.

Vanuit het oogpunt van regelgeving⁶ gaat het om het saldo van de vrijgevallen uitkeringen van arbeidsongeschiktheidspensioen, de vrijval ter dekking van de jaarlijkse opbouw uit de voorziening voor premievrijstelling en de mutatie van de schadevoorzieningen met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (voorziening voor arbeidsongeschiktheidspensioen, premievrijstelling en IBNR). Met het oog op de geringe materialiteit kan bij de berekening ook worden aangesloten bij de CW van de mutaties met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (saldo van invalideringen, revalideringen, correcties en mutatie IBNR) over de afgelopen drie boekjaren.

Uit de regelgeving blijkt verder dat deels rekening mag worden gehouden met een eventuele verzekering van de arbeidsongeschiktheidsrisico's (tot maximaal 50%). In eerste instantie wordt gekeken naar de gemiddelde geboekte bruto schaden en de gemiddelde toevoeging aan de schadevoorziening zonder rekening te houden met een eventuele verzekering van een deel van deze bruto schaden. Daarna wordt bezien welk deel hiervan voor eigen rekening zijn gekomen door (bijvoorbeeld) de ontvangen uitkeringen van de

---

⁶ Artikel 16 lid 3 van de "Eerste Richtlijn 73/239/EEG van de Raad van 24 juli 1973 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en de uitoefening daarvan".

(risicoher)verzekeraar en de mutatie van de vordering op de (risicoher)verzekeraar hierin te betrekken, uiteraard voor zover deze in relatie staan tot arbeidsongeschiktheid.

Verder mag op grond van artikel 11 lid 5 maar deels (tot maximaal 50%) rekening worden gehouden met herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Conclusie

Bij dit onderdeel van het MVEV dienen alle premies en schades met betrekking tot het eventueel arbeidsongeschiktheidspensioen en dekking van de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid te worden meegenomen in de berekening van het MVEV.

2 Kostenrisico bij pensioenregelingen waarbij door een pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen

Pensioenregelingen waarbij door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen zijn in de regel beschikbare-premieregelingen, volledig herverzekerde pensioenregelingen en pensioenregelingen met een variabele pensioenuitkering.

Artikel 11 lid 3 en 4 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (bijlage 2) luidt als volgt:

- Lid 3: Voor pensioenregelingen waarbij door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen en de beheerslasten voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd, wordt één procent van de technische voorzieningen aan het einde van het boekjaar gerekend, overeenkomstig het tweede lid.
- Lid 4: Voor pensioenregelingen waarbij door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen en de beheerslasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd, wordt vijftwintig procent van de netto beheerslasten in verband met de bedrijfsuitoefening in het afgelopen boekjaar gerekend.

Om de hoogte van het MVEV voor deze pensioenregelingen te bepalen, is het dus van belang wat onder (netto) beheerslasten wordt verstaan.

2.1 Beheerslasten

In de wettekst en de onderliggende teksten wordt geen definitie gegeven van het begrip "beheerslasten".

Logischerwijs zijn beheerslasten alle lasten die samenhangen met het beheer van de pensioenregeling. Wij verstaan hieronder alle kosten met uitzondering van vermogensbeheerskosten (i.c. de uitvoeringskosten).

Voor de bepaling van het MVEV voor dit onderdeel is het van belang voor welke periode de beheerslasten zijn vastgelegd. Voor de bepaling van de periode wordt uitgegaan van de contractuele afspraken met betrekking tot de in de regel grootste component van de uitvoeringskosten, zijnde de pensioenbeheerskosten (administratiekosten). Aan de overige uitvoeringskosten liggen in het algemeen geen contractuele afspraken ten grondslag, waardoor het moeilijk is hiervoor de periode vast te stellen.

Bij de bepaling van de periode wordt uitgegaan van de contractuele afspraken, wat inhoudt dat voor de berekening van het MVEV voor dit onderdeel conform artikel 11 lid 3 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds, naar keuze uitgegaan kan worden van:

1. De oorspronkelijke looptijd van het contract;
2. De resterende looptijd van het contract.

Conclusie

Het MVEV voor dit onderdeel bedraagt 1% van de technische voorzieningen ultimo boekjaar van het gedeelte van de pensioenregeling voor zover door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen, indien:

1. De pensioenbeheerkosten contractueel voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd en wordt uitgegaan van de oorspronkelijke contractduur van meer dan vijf jaar, of
2. De pensioenbeheerkosten contractueel voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd en wordt uitgegaan van de resterende contractduur van meer dan vijf jaar, een en ander volgens lid 3 van artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Het MVEV voor dit onderdeel bedraagt 25% van de beheerslasten, zijnde alle pensioenuitvoeringskosten (exclusief vermogensbeheerkosten), indien:

1. De pensioenbeheerkosten contractueel voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd, of
2. De pensioenbeheerkosten contractueel voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd en wordt uitgegaan van de resterende contractduur van vijf jaar of minder, een en ander volgens lid 4 van artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

3 Hybride pensioenregelingen

Onder hybride pensioenregelingen verstaan wij pensioenregelingen die bestaan uit een gedeelte waarbij het pensioenfonds beleggingsrisico loopt en een gedeelte waarbij het pensioenfonds geen beleggingsrisico loopt.

Aangezien er materieel geen onderscheid is tussen enerzijds twee afzonderlijke pensioenregelingen, waarbij bij één pensioenregeling het pensioenfonds beleggingsrisico loopt en bij één pensioenregeling het pensioenfonds geen beleggingsrisico loopt, en anderzijds één hybride pensioenregeling, dienen bij deze pensioenregelingen de twee componenten separaat te worden beschouwd en dient zodoende voor beide componenten een afzonderlijk MVEV te worden berekend, welke worden gesommeerd om tot het totale MVEV voor het pensioenfonds te komen.

Conclusie

Het MVEV bij een hybride pensioenregeling bestaat uit de sommatie van het MVEV voor het gedeelte van de pensioenregeling waarbij door het pensioenfonds beleggingsrisico wordt gelopen en het MVEV voor het gedeelte waarbij door het pensioenfonds geen beleggingsrisico wordt gelopen.

Bijlage 1. Artikel 27 en 28 van EG richtlijn 2002/83/EG

HOOFDSTUK 3

REGELS BETREFFENDE DE SOLVABILITEITSMARGE EN HET GARANTIEFONDS

Artikel 27

Beschikbare solvabiliteitsmarge

1. Iedere lidstaat verplicht elke verzekeringsonderneming waarvan het hoofdkantoor op zijn grondgebied is gevestigd, te allen tijde te beschikken over een voldoende beschikbare solvabiliteitsmarge met betrekking tot het geheel van haar werkzaamheden, die ten minste gelijk is aan hetgeen in deze richtlijn als vereiste is gesteld.

2. De beschikbare solvabiliteitsmarge bestaat uit het vermogen van de verzekeringsonderneming dat niet dient ter dekking van enige voorzienbare verplichting, na aftrek van de onlichamelijke bestanddelen, met inbegrip van:

a) het gestorte maatschappelijk kapitaal of, wat onderlinge waarborgmaatschappijen, c.q. onderlinge verzekeringsmaatschappijen betreft, het gestorte gedeelte van het waarborgkapitaal plus de ledenrekeningen die aan de volgende criteria voldoen:

i) de statuten bepalen dat er langs deze rekeningen alleen betalingen aan leden mogen worden verricht indien zulks geen daling van de beschikbare solvabiliteitsmarge tot onder het vereiste niveau veroorzaakt of, na ontbinding van de onderneming, indien alle andere schulden zijn voldaan;

ii) de statuten bepalen dat de bevoegde autoriteiten ten minste een maand van tevoren in kennis moeten worden gesteld van in punt i) bedoelde betalingen voor andere doeleinden dan de individuele opzegging van het lidmaatschap en dat zij gedurende deze termijn de voorgenomen betaling kunnen verbieden;

iii) de relevante bepalingen in de statuten kunnen pas worden gewijzigd wanneer de bevoegde autoriteiten, onverminderd de onder i) en ii) genoemde criteria, hebben verklaard geen bezwaar tegen deze wijziging te hebben;

b) de (wettelijke of vrije) reserves die niet tegenover verplichtingen staan;

c) de overgebrachte winst of het overgebrachte verlies, na aftrek van de uit te keren dividenden;

d) voorzover de nationale wetgeving zulks toestaat, uit de op de balans opgenomen winstreserves, wanneer deze kunnen worden gebruikt tot dekking van eventuele verliezen en wanneer zij niet beschikbaar zijn gesteld voor uitkering aan de verzekeringnemers.

De beschikbare solvabiliteitsmarge wordt verminderd met het bedrag van de eigen aandelen die rechtstreeks door de verzekeringsonderneming worden gehouden.

3. De beschikbare solvabiliteitsmarge kan ook bestaan uit:

a) het gecumuleerd preferent aandelenkapitaal en de achtergestelde leningen tot een maximum van 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge — naargelang welk bedrag het laagst is —, waarvan niet meer dan 25 % in de vorm van achtergestelde leningen met vaste looptijd, of het gecumuleerd preferent aandelenkapitaal met vaste termijn, mits bindende overeenkomsten gelden op grond waarvan, in geval van faillissement of liquidatie van de verzekeringsonderneming, de achtergestelde leningen of preferente aandelen achtergesteld worden bij de vorderingen van alle andere crediteuren en pas worden terugbetaald nadat alle andere op dat tijdstip uitstaande schulden zijn voldaan.

Achtergestelde leningen moeten tevens aan de volgende voorwaarden voldoen:

- i) alleen de daadwerkelijk gestorte bedragen worden in aanmerking genomen;
  - ii) voor leningen met een vaste looptijd dient de oorspronkelijke looptijd ten minste vijf jaar te bedragen. Uiterlijk een jaar voor de vervaldag legt de verzekeringsonderneming de bevoegde autoriteiten een plan ter goedkeuring voor waarin wordt uiteengezet op welke wijze de beschikbare solvabiliteitsmarge zal worden gehandhaafd of op het vereiste niveau gebracht op de vervaldag, tenzij de mate waarin de lening als bestanddeel van de beschikbare solvabiliteitsmarge in aanmerking mag worden genomen, gedurende minimaal de laatste vijf jaren voor de vervaldag geleidelijk wordt verlaagd. De bevoegde autoriteiten kunnen toestemming verlenen voor vervroegde terugbetaling van dergelijke leningen, mits het initiatief hiertoe uitgaat van de emitterende verzekeringsonderneming en haar beschikbare solvabiliteitsmarge niet onder het vereiste niveau daalt;
  - iii) leningen waarvan de looptijd niet bepaald is, kunnen slechts worden terugbetaald met een opzeggingstermijn van vijf jaar, tenzij de leningen niet langer als bestanddelen van de beschikbare solvabiliteitsmarge worden aangemerkt of uitdrukkelijk de voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteiten vereist is voor vervroegde terugbetaling. In dit laatste geval dient de verzekeringsonderneming de bevoegde autoriteiten ten minste zes maanden van tevoren in kennis te stellen van de voorgenomen terugbetaling, onder vermelding van de beschikbare en de vereiste solvabiliteitsmarge zowel vóór als na deze terugbetaling. De bevoegde autoriteiten verlenen alleen toestemming voor de terugbetaling indien de beschikbare solvabiliteitsmarge van de verzekeringsonderneming niet onder het vereiste niveau dreigt te dalen;
  - iv) de leningsovereenkomst bevat geen bepalingen op grond waarvan de lening in andere omstandigheden dan bij liquidatie van de verzekeringsonderneming vóór de overeengekomen datum moet worden terugbetaald;
  - v) de leningsovereenkomst kan alleen worden gewijzigd nadat de bevoegde autoriteiten verklaard hebben geen bezwaar te hebben tegen de wijziging;
- b) effecten met onbepaalde looptijd en andere instrumenten, met inbegrip van andere gecumuleerde preferente aandelen dan de onder a) bedoelde, ten belope van maximaal 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge — naargelang welk bedrag het laagst is — voor het totaal van deze effecten en van de onder a) vermelde achtergestelde leningen, mits deze aan de volgende voorwaarden voldoen:
- i) zij kunnen niet worden terugbetaald op initiatief van de houder of zonder voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteit;
  - ii) de emissie-overeenkomst moet de verzekeringsonderneming de mogelijkheid bieden de betaling van de rente over de lening uit te stellen;
  - iii) de vorderingen van de kredietverlener op de verzekeringsonderneming moeten volledig worden achtergesteld bij de vorderingen van alle niet-achtergestelde crediteuren;
  - iv) in de documenten met betrekking tot de effectenemissie moet worden bepaald dat de verliezen gecompenseerd kunnen worden door de schuld en de niet-betaalde rente, terwijl de verzekeringsonderneming haar activiteiten kan voortzetten;
  - v) alleen de daadwerkelijk gestorte bedragen worden in aanmerking genomen.

4. Op een met bewijzen gestaafd verzoek van de onderneming aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst en met de instemming van deze bevoegde autoriteit kan de beschikbare solvabiliteitsmarge ook bestaan uit:

- a) tot 31 december 2009 een bedrag dat gelijk is aan 50 % van de toekomstige winsten van de onderneming, maar niet hoger is dan 25 % van de beschikbare solvabiliteitsmarge of van de vereiste solvabiliteitsmarge, naargelang welk bedrag het laagst is. Het bedrag

van de toekomstige winsten wordt verkregen door de geschatte jaarwinst te vermenigvuldigen met een factor die de gemiddelde resterende looptijd van de overeenkomsten vertegenwoordigt. Deze factor mag ten hoogste 6 bedragen. De geschatte jaarwinst mag niet hoger zijn dan het rekenkundig gemiddelde van de winsten die de laatste vijf boekjaren zijn gemaakt op de in artikel 2, punt 1, bedoelde werkzaamheden.

De bevoegde autoriteiten mogen alleen toestaan dat dit bedrag in de beschikbare solvabiliteitsmarge wordt meegeteld indien:

- i) hun een actuariael verslag is overgelegd waaruit blijkt dat deze winsten in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid ook daadwerkelijk zullen worden gerealiseerd;
  - ii) en niet reeds voor een deel rekening is gehouden met de toekomstige winsten die voortvloeien uit de onder c bedoelde latente netto meerwaarden;
- b) in geval van niet-zillmeren of in geval van zillmeren waarbij de in de premie begrepen afsluitkosten niet worden bereikt, het verschil tussen de niet-gezillmerde of gedeeltelijk gezillmerde wiskundige voorziening en een gezillmerde wiskundige voorziening waarbij het percentage van het zillmeren gelijk is aan de in de premie begrepen afsluitkosten; dit bedrag mag voor alle overeenkomsten waarbij zillmeren mogelijk is, echter niet groter zijn dan 3,5 % van de som van de verschillen tussen het kapitaal van de branche „levensverzekering” en de wiskundige voorzieningen; dit verschil wordt eventueel verminderd met het bedrag van de niet afgeschreven afsluitkosten die als een debetpost worden opgenomen;
- c) de latente netto meerwaarden die voortvloeien uit de waardering van de activa, voorzover deze nettoreserves geen uitzonderlijk karakter hebben;
- d) de helft van het niet-gestorte gedeelte van het maatschappelijk kapitaal of van het waarborgkapitaal, zodra het gestorte gedeelte 25 % van dit kapitaal bedraagt, tot een maximum van 50 % van de beschikbare of de vereiste solvabiliteitsmarge, naargelang welk bedrag het laagst is.
5. De wijzigingen die in de leden 2, 3 en 4 moeten worden aangebracht om rekening te houden met ontwikkelingen die een technische aanpassing van de voor opnemingen in de beschikbare solvabiliteitsmarge in aanmerking komende bestanddelen vergen, worden vastgesteld volgens de in artikel 65, lid 2, neergelegde procedure.

Artikel 28

Vereiste solvabiliteitsmarge

1. Onverminderd artikel 29, wordt de vereiste solvabiliteitsmarge bepaald als aangegeven in de leden 2 tot en met 7, al naargelang de uitgeoefende branches.
2. Voor de verzekeringen bedoeld in artikel 2, punt 1, onder a en b, behalve de verzekeringen die verbonden zijn met beleggingsfondsen, en voor de verrichtingen bedoeld in artikel 2, punt 3, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan de som van de uitkomsten van de volgende twee berekeningen:

a) Eerste berekening:

een component van 4% van de wiskundige voorzieningen met betrekking tot het directe verzekeringsbedrijf en tot de geaccepteerde herverzekeringen zonder aftrek van de overdrachten uit hoofde van herverzekering wordt vermenigvuldigd met het getal dat de voor het laatste boekjaar bestaande verhouding aangeeft tussen de wiskundige voorzieningen onder aftrek van de overdrachten uit hoofde van herverzekering en het brutobedrag van de wiskundige voorzieningen; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 85%;

b) Tweede berekening:

voor overeenkomsten waarbij het risicokapitaal niet negatief is, wordt een component van 0,3% van dit kapitaal dat ten laste komt van de verzekeringsonderneming, vermenigvuldigd met het getal dat de voor het laatste boekjaar bestaande verhouding aangeeft tussen het risicokapitaal dat ten laste van de onderneming blijft, na overdracht en retrocessie uit hoofde van herverzekering, en het risicokapitaal zonder aftrek van de herverzekering; dit verhoudingsgetal mag in geen geval lager zijn dan 50%.

Voor de tijdelijke verzekeringen bij overlijden, met een looptijd van ten hoogste drie jaar, bedraagt deze component 0,1%; voor verzekeringen met een looptijd van meer dan drie, doch niet meer dan vijf jaar, bedraagt deze component 0,15%.

3. Voor de aanvullende verzekeringen bedoeld in artikel 2, punt 1, onder c, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan de vereiste solvabiliteitsmarge voor schadeverzekeringsondernemingen zoals vastgesteld bij artikel 16 bis van Richtlijn 73/239/EEG, waarbij het bepaalde in artikel 17 van genoemde richtlijn niet van toepassing is.
4. Voor de niet-opzegbare ziekteverzekering van lange duur bedoeld in artikel 2, punt 1, onder d, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan:
  - a) een component van 4% van de wiskundige voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a, van dit artikel, plus;
  - b) de vereiste solvabiliteitsmarge voor schadeverzekeringsondernemingen zoals vastgesteld bij artikel 16 bis van Richtlijn 73/239/EEG, waarbij het bepaalde in artikel 17 van genoemde richtlijn niet van toepassing is. De in artikel 16 bis, lid 6, onder b, van die richtlijn gestelde voorwaarde dat een ouderdomsvoorziening wordt gevormd, kan echter worden vervangen door een bepaling dat de activiteit in het kader van een groep wordt uitgeoefend.
5. Voor de kapitalisatieverrichtingen bedoeld in artikel 2, punt 2, onder b, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan 4% van de wiskundige voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a, van dit artikel.
6. Voor de tontineverrichtingen bedoeld in artikel 2, punt 2, onder a, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan 1% van het vermogen van de deelgenootschappen.
7. Voor de in artikel 2, punt 1, onder a en b, bedoelde verzekeringen die verbonden zijn met beleggingsfondsen en voor de verrichtingen als bedoeld in artikel 2, punt 2, onder c, d en e, is de vereiste solvabiliteitsmarge gelijk aan de som van:
  - a) voorzover de verzekeringsonderneming een beleggingsrisico draagt, een component van 4% van de technische voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a, van dit artikel;
  - b) voorzover de onderneming geen beleggingsrisico draagt maar het bedrag ter dekking van de beheerslasten vast is voor een periode van meer dan vijf jaar, een component van 1% van de technische voorzieningen, berekend overeenkomstig lid 2, onder a, van dit artikel;
  - c) voorzover de onderneming geen beleggingsrisico draagt en het bedrag ter dekking van de beheerslasten vast is voor een periode van vijf jaar of minder, een bedrag dat gelijk is aan 25% van de nettobeheerskosten in verband met dergelijke verrichtingen in het voorgaande boekjaar;
  - d) voorzover de verzekeringsonderneming een overlijdensrisico dekt, een component van 0,3% van het risicokapitaal, berekend overeenkomstig lid 2, onder b, van dit artikel.

Bijlage 2. Artikel 11 van Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen

Artikel 11. Minimaal vereist eigen vermogen

1. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt het totaal van de in dit artikel beschreven berekeningen.
2. Voor pensioenregelingen waarbij door het fonds beleggingsrisico wordt gelopen, wordt vier procent van het bedrag van de bruto technische voorzieningen vermenigvuldigd met de verhouding tussen de bruto technische voorzieningen onder aftrek van de overdrachten uit hoofde van verzekering en de bruto technische voorzieningen aan het eind van het afgelopen boekjaar. Dit verhoudingsgetal is ten minste vijfentachtig procent.
3. Voor pensioenregelingen waarbij door het fonds geen beleggingsrisico wordt gelopen en de beheerslasten voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd, wordt één procent van de technische voorzieningen aan het einde van het boekjaar gerekend, overeenkomstig het tweede lid.
4. Voor pensioenregelingen waarbij door het fonds geen beleggingsrisico wordt gelopen en de beheerslasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd, wordt vijfentwintig procent van de netto beheerslasten in verband met de bedrijfsuitoefening in het afgelopen boekjaar gerekend.
5. Voor pensioenregelingen met risicokapitaal bij overlijden, wordt 0,3 procent van het aanwezige risicokapitaal vermenigvuldigd met de verhouding tussen het risicokapitaal dat ten laste van het fonds blijft na aftrek van de overdrachten uit hoofde van verzekering en het risicokapitaal in het afgelopen boekjaar. Dit verhoudingsgetal is ten minste vijftig procent.
6. Voor zover het fonds arbeidsongeschiktheidspensioen of premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid uitvoert, wordt de hoogste uitkomst van de volgende berekeningen gerekend:
  - a. achttien procent van de in het afgelopen boekjaar geboekte dan wel verdiende premies, naargelang welk bedrag het hoogst is en van de in rekening gebrachte poliskosten, voor zover deze premies en kosten niet meer bedragen dan € 50 miljoen, vermeerderd met zestien procent van deze premies en kosten voor zover deze meer bedragen dan € 50 miljoen. De uitkomst van deze berekening wordt vermenigvuldigd met de verhouding tussen de schaden die voor eigen rekening komen van het fonds na overdracht uit hoofde van verzekering en de bruto schaden in de afgelopen drie boekjaren. Dit verhoudingsgetal is ten minste vijftig procent;
  - b. zesentwintig procent van de gemiddeld geboekte bruto schaden in de afgelopen drie boekjaren en van de gemiddelde toevoeging aan de schadevoorziening in deze jaren, voor zover deze schaden en toevoeging niet meer bedragen dan € 35 miljoen, vermeerderd met drieëntwintig procent van deze schaden en toevoeging, voor zover deze meer bedragen dan € 35 miljoen. De uitkomst van deze berekening wordt vermenigvuldigd met de verhouding tussen de schaden die voor eigen rekening komen van het fonds na overdracht uit hoofde van verzekering en de bruto schaden in de afgelopen drie boekjaren. Dit verhoudingsgetal is ten minste vijftig procent.

7. Indien de hoogste uitkomst van de berekeningen, bedoeld in het zesde lid, lager is

dan in het afgelopen boekjaar, is de uitkomst ten minste gelijk aan de uitkomst van het afgelopen boekjaar vermenigvuldigd met de verhouding tussen de technische voorzieningen voor te betalen schaden onder aftrek van de overdrachten uit verzekering aan het einde van het afgelopen boekjaar en de technische voorzieningen voor te betalen schaden onder aftrek van de overdrachten uit verzekering aan het begin van het afgelopen boekjaar. Dit verhoudingsgetal is ten hoogste honderd procent.

8. De Nederlandsche Bank kan tegen de op verzekering gebaseerde verlaging van het minimaal vereist eigen vermogen overeenkomstig het tweede, vijfde, zesde en zevende lid, bedenkingen naar voren brengen indien:

- a. de aard of de kwaliteit van de overdracht uit hoofde van verzekering sinds het afgelopen boekjaar sterk is gewijzigd; of
- b. er nauwelijks of geen risico-overdracht plaatsvindt uit hoofde van verzekering.

Bijlage 3. Aanwijzingen rapportagekader Pensioenfondsen (versie februari 2020)

Toelichting bij staat J501

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

Het pensioenfonds beschikt over een Minimaal Vereist Eigen Vermogen (art. 131 PW resp. art. 126 WVB), tenzij één van de in die wetsartikelen genoemde uitzonderingsvoorwaarden geldt. Indien één van de uitzonderingen van toepassing is, vult het pensioenfonds bij Minimaal Vereist Eigen Vermogen nihil in. In alle andere gevallen rapporteert het pensioenfonds de hoogte van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Het fonds stelt het Minimaal Vereist Eigen Vermogen vast met inachtneming van de bepalingen in art. 11 Besluit FTK.

Ter toelichting op twee begrippen uit dit artikel:

- onder "risicokapitaal" moeten alle (positieve) risicokapitalen worden meegeteld (deelnemers en gewezen deelnemers);
- onder "arbeidsongeschiktheidspensioen" valt ook de premievrij te stellen pensioenopbouw als gevolg van arbeidsongeschiktheid.

De bijlage bij deze aanwijzingen bevat een sjabloon dat als hulpmiddel bij de berekening kan dienen. De regels in het Besluit zijn echter doorslaggevend.

Bijlagen

Voorbeeldsjabloon			
<p>Bij wijze van handreiking wordt onderstaand een sjabloon getoond die beoogt de bepalingen van artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen inzichtelijk te maken. De sjabloon is slechts een hulpmiddel. De sjabloon vervangt <u>niet</u> de bepalingen van genoemd artikel in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.</p>			
Minimaal vereist eigen vermogen: berekeningswijze voorgeschreven in art 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen			
11 lid 2	Indien door het fonds beleggingsrisico wordt gelopen:		
	- de bruto technische voorzieningen onder aftrek van de overdrachten uit hoofde van verzekering en bruto technische voorzieningen	a1	
	- de totale bruto technische voorzieningen aan het einde van het boekjaar	a2	
	Resulterende reductiefactor: (a1):(a2), maar niet minder dan 0,85	b	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 2 (b * 0,04 * (a2))		A
11 lid 3	Indien door het fonds geen beleggingsrisico wordt gelopen, en de beheerslasten voor een periode van meer dan vijf jaar zijn vastgelegd:		
	- technische voorzieningen aan het einde van het boekjaar, overeenkomstig het tweede lid	c	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 3 (c * 0,01)		B
11 lid 4	Indien door het fonds geen beleggingsrisico wordt gelopen, en de beheerslasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd:		
	- de netto beheerslasten in verband met de bedrijfsuitoefening in het afgelopen boekjaar	d	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 4 (d * 0,25)		C
11 lid 5	Voor pensioenregelingen met risicokapitaal bij overlijden:		
	- risicokapitaal in het afgelopen boekjaar	e1	
	- risicokapitaal ten laste van het fonds na aftrek van de overdrachten uit hoofde van verzekering	e2	
	Resulterende reductiefactor: (e2):(e1), maar niet minder dan 0,50	f	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 5 (f * 0,003 * e1)		D
11 lid 6	Indien het pensioenfonds arbeidsongeschiktheidspensioen uitvoert:		
	De brutoschaden in de afgelopen drie boekjaren	g1	
	Schaden die voor eigen rekening komen van het fonds na overdracht uit hoofde van verzekering	g2	
	Resulterende reductiefactor: (g2):(g1), maar niet minder dan 0,50	h	

11 lid 6a	Geboekte dan wel verdiende premies in het afgelopen boekjaar, naargelang welk bedrag het hoogst is en van de in rekening gebrachte poliskosten:	i	
	- voor zover deze premies en kosten niet meer bedragen dan EUR 50 mln	j1	
	- voor zover deze premies en kosten meer bedragen dan EUR 50 mln (dus: i – j1 maar niet minder dan nul)	j2	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 6a (0,18 * j1 + 0,16 * j2) * h	k	
11 lid 6b	Gemiddeld geboekte brutoschaden in de afgelopen drie boekjaren plus gemiddelde toevoeging aan de schadevoorziening in de afgelopen drie boekjaren:	l	
	- voor zover deze schaden en toevoegingen niet meer bedragen dan EUR 35 mln	m1	
	- voor zover deze schaden en toevoegingen meer bedragen dan EUR 35 mln (dus: l – m1 maar niet minder dan nul)	m2	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 6b (0,26 * m1 + 0,23 * m2) * h	n	
11 lid 7	Hoogste van berekeningen volgens art 11 lid 6a en volgens art 11 lid 6b (dus: hoogste van k en n)	p	
	Hoogste van berekeningen volgens art 11 lid 6a en volgens art 11 lid 6b in vorig boekjaar	q	
	Indien p < q:		
	Technische voorzieningen voor te betalen schaden onder aftrek van de overdrachten uit herverzekering aan het einde van het afgelopen boekjaar	r	
	Technische voorzieningen voor te betalen schaden onder aftrek van de overdrachten uit verzekering aan het begin van het afgelopen boekjaar	s	
	Resultierend verhoudingsgetal: (r):(s), maar niet meer dan 1,00	t	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 7: als p < q dan uitkomst is t*q, anders uitkomst is p		E
	Minimaal vereist eigen vermogen (art 11 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen)		
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 2	A	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 3	B	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 4	C	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 5	D	
	Uitkomst berekening volgens art 11 lid 6 en 7	E	
	Totaal bedrag Minimaal vereist eigen vermogen	=A+B+C+D+E	